

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног родитеља и име	Тосовић, Месудин, Мехдија
Датум и место рођења	27.07.1983. године, Тутин
Основне студије	
Универзитет	Интернационални Универзитет у Новом Пазару
Факултет	Економски факултет
Студијски програм	Менаџмент и пословна економија
Звање	Дипломирани економиста менаџмента и пословне економије
Година уписа	2002
Година завршетка	2007
Просечна оцена	8,20

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет	
Факултет	
Студијски програм	
Звање	
Година уписа	
Година завршетка	
Просечна оцена	
Научна област	
Наслов завршног рада	

Докторске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Економски факултет
Студијски програм	Макроекономија
Година уписа	2007
Остварен број ЕСПБ бодова	110
Просечна оцена	9 (девет)

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације	Утицај задужености на привредни развој Републике Србије
Име и презиме ментора, звање	др Марија Петровић-Ранђеловић, редовни професор Економског факултета Универзитета у Нишу
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације	НСВ број 8/18-01-008/21-035 од 22.11.2021. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна	235
Број поглавља	3 (три)
Број слика (шема, графикона)	31 (тридесет један)
Број табела	43 (четрдесет три)
Број прилога	/

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	Mehdija Ćosović, Marija Petrović-Randelović, Snežana Radukić, Public Debt Sustainability Challenges in the Republic of Serbia During the COVID-19 Pandemic, CIVITAS, 2022, Year 12, No. 2, pp. 205-231. https://civitas.rs/wp-content/uploads/2023/04/Ćosović-Petrović-Randelović-Radukić.pdf Научна и стручна јавност већ дужиње време води расправе по питању утицаја јавног дуга на привредни развој. Овај проблем је постао актуелнији са појавом пандемије COVID-19 и нарочито добио на тежини услед неизвесности дужине њеног трајања. Управо из тог разлога, циљ рада је да допринесе јаснијем разумевању последица кризе изазване пандемијом COVID-19 на јавни дуг Републике Србије и да укаже на размере проблема задужености са којима се суочава српска привреда. Добијени резултати истраживања трасирају смернице за приоритетне активности надлежних државних органа у правцу смањења јавних расхода, са циљем остваривања одрживог кретања јавног дуга и стварања услова за динамизирање темпа привредног раста.	M51
2	Mehdija Ćosović, The Impact of Debt on Economic Development of the Western Balkan Countries, Economic themes, 2020, Vol. 58, No. 3, pp. 363-379. DOI 10.2478/ethemes-2020-0021, http://www.ekonske-teme.rs/pdf/et2020en3-5.pdf Степен повећане задужености у земљама Западног Балкана генерисан је све већом потрошњом, у смислу повећаног привредног раста, као и структурних реформи. Иако је последњих неколико година дошло до повећање извоза и страних директних инвестиција, дефицит текућег рачуна земаља региона је и даље висок, што се посебно огледа у односу спољног дуга према БДП-у. Утврђивање тренда задужености, анализа и компарација спољног дуга ових земаља дају релевантне смернице у избору адекватне економске политике чиме би се подигла конкурентност овог дела Балкана. У раду се, такође, упоредном анализом нивоа задужености оцењује стање задужености Републике Србије, као и структура и кретање спољног дуга према међународним финансијским институцијама.	M51
3	Мехдија Ћосовић, Инвестициона политика као детерминанта развоја недовољно развијених подручја, Зборник радова Одрживи развој неразвијених подручја, 2009, стр. 458-475. У неким развојним стратегијама Републике Србије стављен је акценат на инвестиције у недовољно развијена подручја, посебно на њиховом квантитету, како би се успоставио одрживи развој. Циљ инвестиционе политике је постепено смањивање регионалних разлика и обезбеђење трајно одрживог привредног развоја. У фокусу истраживања су дугорочни и сложени проблеми регионалног развоја, који се огледају у великим разликама у нивоу регионалне развијености, регионалним структурним неравнотежама, неодговарајућим институционалним решењима и неповољним демографским токовима. Констатација је да су разлике у нивоу развијености између појединих региона узроковане у великој мери и страним улагањима, односно, развијена и напреднија подручја привлаче много више капитала у односу на сиромашна и неразвијена.	M63
4	Ivan Pavlović, Edina Hamidović, Mehdija Ćosović, Measures for Incitement of Small and Medium Entrepreneurship in Underdeveloped Areas, Small and Medium Enterprises - Possibilities and Perspectives 2011, 2011, pp. 849-856. Деценијско капињење Републике Србије за другим земаљама у транзицији по питању спровођења процеса транзиције оставило је негативне последице не само на успоравање прилива страног капитала, већ и на капињење у изградњи адекватне привредне структуре која би одговарала развојним интересима српске привреде. То је резултирало у продубљивању регионалних неравномерности и повећању јаза у развијености између развијених и неразвијених региона у Републици Србији. Истраживањима је утврђено да решавање проблема у домену регионалног развоја захтева примену мера подстицања активности малих и средњих предузећа у недовољно развијеним подручјима и доношење таквих инвестиционих одлука које би подстакле одрживи развој ових подручја.	M33
5	Мехдија Ћосовић, Мехмед Мурић, Фарук Гуджевић, Компаративна анализа спољног дуга земаља Западног Балкана, Часопис за економију и тржишне комуникације, 2012, стр. 54-69. У раду се истиче да се земље Западног Балкана, чије се повећање задужености јавља као нормална појава њиховог вишегодишњег привредног развоја, налазе у реалној опасности од настанка дужничке кризе. Досадашња политика задуживања се наставља са све већим улагањем у непродуковну потрошњу, што захтева поновно задуживање. Анализа тренда задужености и поређење спољног дуга ових земаља пружа смернице у избору адекватне економске политике којом би се имплементацијом унапредиле конкурентске перформансе земаља региона. Такође, применом стандардних показатеља задужености, у раду је извршена и анализа стања задужености Републике Србије, као и структура и кретање спољног дуга према међународним финансијским институцијама.	M33

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.	ДА	НЕ
--	-----------	-----------

Кандидат Мехдија Ћосовић испуњава све услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Нишу и Статутом Економског факултета у Нишу. У складу са Стандардима и процедурама за обезбеђење квалитета у поступку организовања и завршетка докторских академских студија и израде и одбране завршног рада – докторске дисертације, Економског факултета у Нишу, кандидат је извршио све предиспитне и испитне обавезе на докторским академским студијама, презентовао резултате истраживања у вези са пријавом теме докторске дисертације на два докторантска колоквијума и пријавио тему докторске дисертације (Одлука НСВ број 8/18-01-008/21-035 од 22.11.2021. године). Кандидат је, у складу са Правилником о поступку давања сагласности

на одлуку о усвајању теме докторске дисертације и на одлуку о усвајању извештаја о урађеној докторској дисертацији, Факултету предао Захтев за одређивање Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације, као и одговарајући број примерака урађене докторске дисертације. Комисија је утврдила да кандидат испуњава услове дефинисане Правилником о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације Универзитета у Нишу. Као првопотписани аутор, кандидат Мехдија Ћосовић има научне радове објављене у домаћим часописима са листе министарства надлежног за науку.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Структуру докторске дисертације, поред увода, закључка и списка коришћене литературе, чине три тематски заокружене и међусобно повезане целине (поглавља).

У првом поглављу, под називом *Теоријска разматрања односа између задужености и привредног развоја*, дат је приказ релевантних теоријских разматрања о односу између задужености и привредног развоја. Кандидат најпре приступа појмовном одређивању феномена задужености, односно концептуалном разграничавању између појмова унутрашњег и спољног дуга. Надаље су размотрене релевантне теоријске концепције о економским последицама задужености, и то класична, кејнзијанска и неокласична теорија. У циљу постављања основе за даље изучавање утицаја задужености на привредне перформансе националне економије, у овом делу дат је приказ ефеката који произилазе из односа задужености и кључних макроекономских индикатора. Посебна пажња у овом делу дисертације усмерена је ка детерминисању одрживог нивоа задужености.

Предмет разматрања у другом поглављу, под називом *Задуженост националних економија под утицајем економских криза*, су ефекти економских криза на стање задужености националних економија. Након указивања на проблеме задужености земаља у развоју, извршено је идентификовање кључних фактора који су допринели настанку проблема високе задужености земаља у развоју. Посебна пажња у овом делу дисертације усмерена је ка сагледавању утицаја светске финансијске и економске кризе из 2007. године како на одрживост дуга у земљама у развоју, тако и у развијеним земљама. Значајан сегмент овог дела дисертације представља указивање на кључне изазове и ограничења у решавању развојних проблема привреде Републике Србије у условима светске финансијске и економске кризе. Имајући у виду да је пандемија вируса COVID-19, као велики и неочекивани егзогени шок, у првом тромесечју 2020. године увела привреде готово свих земаља у свету у стање рецесије, на крају овог поглавља указује се на изазове дужничке кризе у привреди Републике Србије у условима пандемије вируса COVID-19.

У трећем поглављу, под називом *Задуженост и развој привреде Републике Србије*, најпре се приступа разматрању развојних перформанси привреде Републике Србије у претходном периоду, и то у периоду између два светска рата, у периоду од 1945. до 1990. године, у последњој деценији XX века и у периоду од 2000. године до данас. Надаље су идентификовани кључни изазови макроекономске стабилности српске привреде у условима пандемије вируса COVID-19. Будући да идентификовање утицаја задужености на привредни раст мора узети у обзир стање јавног дуга у националној економији, у овом делу кандидат је извршио свеобухватну и детаљну анализа јавног дуга Републике Србије. Применом релевантних показатеља задужености, у раду је извршена упоредна анализа стања задужености Републике Србије са земљама региона Западног Балкана на основу података међународних финансијских институција. Таква анализа послужила је као основа за пружање одговора на питање у којој мери су ове земље задужене и да ли је постојећа динамика задуживања дугорочно одржива. Одговарајућим статистичким методама идентификоване су кључне везе и односи између јавног дуга и привредног раста на нивоу држава региона Западног Балкана, са посебним освртом на Републику Србију. На крају, кандидат даје приказ приоритетних активности креатора економске политике у стварању услова за повећање одрживости задуживања ради поспешивања привредних перформанси Републике Србије у будућем периоду.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

У пријави докторске дисертације дефинисан је *основни циљ истраживања* – да се, кроз свестрану анализу утицаја задужености на развој националне економије, укаже на улогу и значај задуживања у подстицању развоја српске привреде. Такође, истакнути су и специфични циљеви докторске дисертације: 1) критички осврт на најзначајнија теоријска разматрања односа задужености и привредног развоја; 2) указивање на постојање велике међузависности између задуживања и економских криза; 3) компаративна анализа задужености привреде Републике Србије и привреда земаља региона Западног Балкана; 4) сагледавање позиције Републике Србије према достигнутом нивоу задужености у односу на остале земље Западног Балкана, као и преиспитивање односа међузависности између достигнутог нивоа привредног развоја и задужености; и 5) указивање на могуће правце активности надлежних државних органа ради обезбеђивања оног одрживог нивоа задужености које доприноси унапређењу развојних перформанси српске привреде. Препоруке и закључци кандидата указали су да су реализовани циљеви и постигнути очекивани резултати докторске дисертације.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Значај и научни допринос докторске дисертације огледа се у примени одговарајућег научног приступа у обради теме од значаја за развој науке, привреде и друштва у целини. Допринос докторске дисертације огледа се у јаснијем разумевању улоге и значаја задуживања националне економије у убрзању темпа и унапређењу квалитета привредног раста, са посебним освртом на Републику Србију. Основни допринос дисертације огледа се у пружању смерница носиоцима економске политике Републике Србије у конципирању кључних мера и предузимању активности за одрживо управљање јавним дугом, како би се на такав начин унапредиле развојне перформансе, минимизирали негативни утицаји презадужености, али и на рационалнији начин искористили

потенцијали повећања задужености српске привреде. Такође, докторска дисертација доприноси јаснијем разумевању улоге државе, која је од виталног значаја за остваривање одрживог нивоа задужености. Стога, истицањем неопходности стварања услова за достизање одрживог нивоа задужености пружен је вредан допринос досадашњој економској теорији и пракси.

Компаративном анализом стања задужености Републике Србије са земљама Западног Балкана истакнут је значај који одржив ниво задужености има за остваривање макроекономске стабилности, али и дугорочно финансирање привредног раста и развоја. Научно засновано и практично потврђено знање омогућило је пружање препорука носиоцима економске политике у домену правила дефинисања конкретних активности ради остваривања адекватног нивоа задужености који ће бити у функцији унапређења развојних перформанси привреде Републике Србије.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Комисија оцењује да је кандидат Мехдија Ћосовић у свим фазама припреме и израде докторске дисертације показао висок ниво самосталности у научног раду. Уз уважавање сугестија чланова Комисије, кандидат је дефинисао предмет и циљеве истраживања, као и полазне хипотезе, и сходно предметној проблематици, дефинисао методологију и основну структуру истраживања. Реализовано теоријско и емпиријско истраживање утемељено на таквој основи омогућило је да се тестирају постављене истраживачке хипотезе. На основу свеобухватне анализе релевантне домаће и стране литературе и добијених резултата истраживања, кандидат је формулисао одговарајуће закључке и дао препоруке у погледу пожељних праваца активности надлежних државних органа у стварању услова за повећање одрживости задуживања ради унапређења развојних перформанси српске привреде у наредном периоду.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу оцене резултата истраживања, научног доприноса и значаја докторске дисертације, као и нивоа остваривања постављених циљева и самосталности научног рада кандидата, Комисија констатује да је докторска дисертација одговарајућег квалитета и да је урађена у складу са одредбама Закона о високом образовању, Статута Универзитета и Статута Економског факултета у Нишу, у којима су прецизно дефинисани услови за позитивну оцену докторске дисертације. Сходно томе, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидата Мехдије Ћосовића под називом „Утицај задужености на привредни развој Републике Србије“ и предлаже Наставно-научном већу Економског факултета у Нишу да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације и одобри њену јавну одбрану.

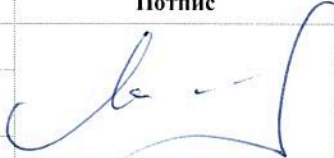
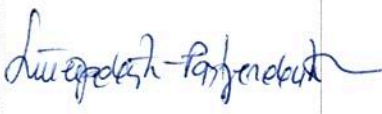
КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовању Комисије

Одлука НСВ број 8/18-01-002/23-043

Датум именовања Комисије

22.05.2023. године

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	др Владислав Марјановић, редовни професор	председник	
	Привредни развој и економска политика	Економски факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
2.	др Марија Петровић-Ранђеловић, редовни професор	ментор, члан	
	Привредни развој и економска политика	Економски факултет Универзитета у Нишу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	
3.	др Владимир Мићић, редовни професор	члан	
	Општа економија и привредни развој	Економски факултет Универзитета у Крагујевцу	
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)	

Датум и место:

12.06.2023. год., Ниш